

Eduardo Strauch Urioste, Mireya Soriano
Z ticha
 Kalich, 2022

Letos je tomu 50 let, kdy došlo k letecké havárii, jež vstoupila do dějin. V říjnu 1972 se na argentinsko-chilském pomezí And zřítlo letadlo s výpravou mladých ragbistů, jejich doprovodu a přátel, kteří letěli na zápas se svými chilskými partáky. Vzpomínková kniha jednoho z přeživších, Eduarda Strauch Uriosteho, nás uvádí do série hraničních zkušeností, které během 72 dní po havárii prožívali lidé uprostřed ledem pokrytých hor v nadmořské výšce téměř 4000 metrů.

Eduardo Strauch Urioste se rozhodl převyprávět své vzpomínky poté, co mu před 10 lety horolezec XY přinesl brýle a peněženku s doklady nalezené na místě havárie. Náhodné objevení svých osobních věcí po tolika letech si Eduardo vložil jako znamení k sepsání události, jež se pro něj, další přeživší, ale i pro rodiny těch, kteří v Andách ztratili svůj život, stala zásadní životní událostí.

Kromě detailního popisu zcela extrémních podmínek je na knize pozoruhodný především popis stavu mysli přeživších. Střídání chvil (hodin, dní) naděje s pocitem ztráty smyslu, prožívání majestátnosti hor a zdánlivě neživé a nehostinné přírody kolem, snaha o „telepatickou“ komunikaci s přítomnými, jakési „urychlené“ probuzení duchovního života, pravidelná modlitba růžence přeživších, setkání se smrtí blízkých i zásadní otázka, zda v takto extrémních podmínkách překročit hranici kanibalismu, která jako jediná mohla vést k přežití zbývajících trosečníků. Skupina mladých lidí na prahu dospělosti musela „zrychleně“ projít etickým myšlením lidstva a sama na sobě vyzkoušet důsledky radikální volby a na vlastní kůži zažít tíhu důsledků, které v sobě odpověď, na níž se společně shodli, nese. „Pro nesouhlas už nezbylo místo, hlad trval.“ Byla by ale škoda zúžit přínos knihy na reflexi kanibalismu a jeho ospravedlnění. Autor totiž podává především důkaz o lidské pospolitosti, o síle ducha, který ve skupině překračuje sílu i odhodláni jednotlivce.

Lukáš Jirsa

Vladimír Boublík
Broučku a cvoku přenámrný...
 CDK, 2022

Zdeněk A. Eminger a Karel Skalický připravili k vydání dochovanou korespondenci českého exilového teologa Vladimíra Boublíka z let 1946–1974. Téměř stovku dopisů uvádí

rozsáhlá studie Boublíkova angažmá od Zdenka A. Emingera a též mnohé vzpomínky Boublíkových spolužáků a přátel.

Ostatně za to, že dnes dochované dopisy Vladimíra Boublíka vycházejí, vdčíme jak jeho přátelům Janu Šimovi a Radomíru Klein-Jánskému, kteří přijaté dopisy uchovávali, tak Karlu Skalickému a Monice Schreierové. „Cosi v tobě tě ponoukalo dělat něco, co „my rozumní“ považovali za „blbiny“. Ukázalo se však, že tvé „nerozumnosti“ směřovaly k dosažení cíle, který ti v tu dobu nemohl být jasný. A přece tě dovedly přes komunistický kriminál, výslechy státní bezpečnosti, útrapy útěku ke studiu v Římě, ke kněžství a k profesorskému povolání na Lateránské univerzitě,“ vzpomínal po letech právě dlouholetý přítel Jan Šíma.

Zdeněk A. Eminger dopisy rozčleňuje do tří období: První pokrývá dobu od roku 1946 do zatčení v roce 1948. Druhé období trvá od zatčení přes věznění do roku 1956, kdy už byl Boublík v italském exilu. Období třetí pak pokračuje od konce padesátých let do roku 1974. Odráží rozpoložení pedagoga na univerzitě, který může cestovat po světě, ale domů se podívat nesmí.

Boublík píše svěže, otevřeně a z textu půvabně vysvítá jeho povaha, která si na ironii a sarkasmus potrpěla od studentských let až do konce života. „K nikomu však nebyl Boublík, jak ukazují jeho seminární deníky i tyto dopisy, tak ironický a tvrdý jako sám k sobě,“ konstatuje editor.

Boublíkova korespondence je díky úvodní pečlivé studii originální sondou do složitosti života teologa se srdcem básníka ve složité době. Editoři poctivě zmiňují nejen Boublíkovo pronikavé porozumění koncilním myšlenkám, ale i jeho kontakty s československou rozvědkou, jeho touhu po domově i nejednoduché vztahy s exilem. Tím vším je kniha dokladem o nezdolnosti ducha tváří v tvář totalitnímu režimu.

Josef Beránek

Michael J. Sandel
Tyranie zásluh
 Karolinum, 2022

Známy americký politický filosof a profesor na Harvardově univerzitě nachází v knize, jejíž plný název zní *Tyranie zásluh: kam se podělo obecné dobro?*, překvapivé souvislosti „amerického snu“.

Američtí prezidenti posledních desetiletí se rádi odvolávají na to, že „v Americe, budete-li tvrdě pracovat a budete-li ochotni převzít odpovědnost, uspějete, můžete to někam dotáhnout“. V tom je Amerika výjimečná pro republikánské vůdce stejně jako pro demokraty. A co víc, Američané často spojují úspěch s morální kvalitou. Lidé mají být oceňováni podle svých zásluh. „Amerika je skvělá, protože je dobrá.“ Protože Američané jsou dobří.

Podle Sandela se však Amerika probudila ze svého snu do globalizace, která má daleko k spravedlivému rozdělování zisků a přínosů. Američané si uvědomují, že jejich příjmy neodpovídají vynaloženému úsilí a jejich sny o úspěchu se rozplývají v nedohlednu. Výsledná frustrace pak zákonitě vede masy voličů do náruče populistů, včetně Donalda Trumpa. Snahy vytvářet spravedlivou společnost, kde se každému dostane toho, co si zaslouží, narážejí na těžko obhajitelné odměňování. Tržní hodnota neodráží přínos pro společnost, zdůrazňuje Sandel, a meritokratické pojetí spravedlnosti (každému podle jeho zásluh) hrozí rozložit demokratické uspořádání země.

Meritokracie totiž podle autora fakticky upevňuje nerovnost ve společnosti. Vzestupná společenská mobilita je okrajová. Důvodem podle Sandela je, že se americký sen vzdálil od občanského života. Družnost, pospolitost, sdílený patriotismus – tyto zásadní hodnoty naší civilizace nepocházejí pouze ze společného nakupování a konzumování zboží, cituje Roberta F. Kennedyho.

Sandel velmi pečlivě mapuje posun rétoriky elit, který je doprovázen erozí kvality a dostupnosti veřejného vzdělání, podceňováním odborného školství a manuální práce, a naopak přeceňováním finančního sektoru. Řešení nabízí hned několik, zásadní ovšem je, že všechna vztahuje k rehabilitované koncepci obecného či společného dobra.

Josef Beránek